

Kari Tolvanen kok ym.

Kirjallinen kysymys pelastustoimen pelastajapulasta, koulutuksesta, asemasta ja rahoitusvajesta

Eduskunnan puhemiehelle

Pelastustoimen henkilöstö tekee päivin ja öin korvaamattoman arvokasta työtä suomalaisten arjen turvallisuuden varmistamiseksi. Pelastustoimen tulevaisuuden näkymien taivaalle on kuitenkin ilmaantunut huolestuttavia pilviä. Pelastajien määrään, pelastustoimen laadukkaiden palvelujen rahoitukseen ja alan koulutuksen riittäviin aloituspaikkamääriin liittyy merkittäviä kysymyksiä ja ratkaisemattomia haasteita 2020-luvun aikahorisontissa. Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin haasteiden ratkaisemiseksi. Pelastajat on pelastettava.

Suomea on kohtaamassa kuluvan vuosikymmenen aikana vakava pelastajapula. Tulevien vuosien eläkepoistumia, alanvaihtoja ja urakiertoja koskevien arvioiden mukaan myötä Suomessa on vuoteen 2030 mennessä noin 1 500 pelastajan tarve. Tämän lisäksi toimintavalmiuden parantamiseen ja varallaolojärjestelmään liittyvien muutosten vuoksi pelastuslaitosten henkilöstössä on noin 1 000 päätoimisen henkilön lisätarve. Yhteensä tämän vuosikymmenen pelastajatarve on siten noin 2 500 pelastajaa. Tarve on valtava suhteutettuna pelastajien tämänhetkiseen määrään, joka on noin 6 200.

Pelastustoimen alan henkilöstön nykyiset koulutusmäärät eivät pysty mitenkään vastaamaan kuvattuun tarpeeseen. Pelastusopiston normaali koulutustahti on vuosittain 120 henkilöä. Määrä on riittämätön, sillä pelkästään eläkkeelle siirtymisen aiheuttama poistuma on vuosittain noin 145 henkilöä. Tarpeeseen vastaaminen edellyttää käytännössä pelastajakoulutuksen määrän kaksinkertaistamista ja Pelastusopiston koulutusjärjestelmän sopeuttamista ennakoivalla suunnittelulla ja opetuksen järjestelyillä. Tästä huolimatta hallitus ei ole esittänyt Pelastusopistolle tarvittavaa rahoitusta edes nykyisen opettajamäärän turvaamiseen.

Lisäksi ratkaisematta oleva ongelma on pelastustoimen palvelujen nykyisessä rahoituksessa oleva rahoitusvaje. Pelastustoimen järjestelmään kumuloituu sisäministeriön arvion mukaan vuoteen 2030 mennessä noin 81 miljoonan euron vuotuinen vaje. Rahoitusvaje koostuu todetuista puutteista pelastustoimen palvelutasossa (noin 58 miljoonaa euroa), varallaolojärjestelmään liittyvistä muutoksista (noin 13 miljoonaa euroa) ja öljynsuojelurahaston muuttuneesta taloudellisesta tilanteesta (noin 10 miljoonaa euroa). Vastuu pelastustoimen rahoituksesta on vielä kunnilla, mutta rahoitus vajeineen on sote- ja pelastustoimen uudistuksen myötä siirtymässä valtiolle vuoden 2023 alusta lukien. Hallitus ei ole esittänyt mitään suunnitelmaa rahoitusvajeen paikkaamiseksi.

Kirjallinen kysymys KK 549/2021 vp

Myös pelastustoimen asema tulevilla hyvinvointialueilla herättää kysymyksiä. Pelastustoimen rahoitusta ei ole korvamerkitty, eikä mitään palomuuria ole sen estämiseen, etteikö pelastustoimen rahoja voitaisi hyvinvointialueilla käyttää myös muiden hyvinvointialueiden vastuulla olevien menojen kattamiseen. Kun tiedämme, että väestön ikääntymisen myötä monilta osin lakisääteiset sote-menot tulevat seuraavan vuosikymmenen aikana merkittävästi kasvamaan, vaarana on, että säästöjä tullaan hyvinvointialueilla etsimään pelastustoimen puolelta.

Ruotsinkielistä pelastajakoulutusta ei ole Suomessa järjestetty kymmeneen vuoteen. Ruotsinkielisten pelastajien tarve on kuitenkin merkittävä esimerkiksi Uudellamaalla ja Pohjanmaalla. Tulipalot ja onnettomuudet eivät katso kieltä, mutta hädässä olevan ihmisen on saatava palvelu tarvittaessa ruotsiksi. Ilman molempia kotimaisia kieliä taitavia pelastajia ei heitä myöskään koskaan nouse osaksi alipäällystää tai päällystää, joiden palvelu- ym. tehtävissä ruotsin kieltä taitavien tarve on akuutti. Suomessa on harkittava alueellisia ruotsinkielisiä pelastajakursseja, joille luonteva paikka voisi ruotsinkielisen väestön valtakunnallinen painottuminen huomioiden olla Uusimaa.

Sopimuspalokuntajärjestelmän toiminnan varmistaminen on pelastustoimen palvelujärjestelmän toimivuuden näkökulmasta elintärkeää. Sopimuspalokuntien merkitys pelastustoiminnan palvelujen tuottajana tai tukena on merkittävä ja korostuu erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Kokoomuksen eduskuntaryhmä painottaa, että myös sopimuspalokuntien toimintaedellytykset tulee turvata sote- ja pelastustoimen uudistuksen jälkeisessä maailmassa. Sisäministeriön arvion mukaan pelastajapula koskee myös sopimuspalokuntalaisia: Suomessa on vuoteen 2030 mennessä tarve 450 uudelle sopimuspalokuntalaiselle nykyisten 15 350 lisäksi.

Lisäksi huolta herättää Hätäkeskuslaitoksen tilanne. Hätäkeskuslaitoksella on huomattavia vaikeuksia koulutetun henkilöstön saatavuudessa, eivätkä nykyiset koulutusmäärät ole riittäviä. Vaikea henkilöstötilanne heijastuu myös korkeina sairauspoissaoloina, jotka ovat lähes kaksinkertaiset valtionhallinnon keskiarvoon verrattuna. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tilannetta kesämättömänä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta pelastustoimen pelastajapula ratkaistaan,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta pelastajakoulutuksen määrää kasvatetaan vastaamaan todellista tarvetta,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta pelastustoimen asema turvataan aloittavilla hyvinvointialueilla,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta pelastustoimen järjestelmään kumuloituva noin 81 miljoonan euron vuotuinen vaje korjataan,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta ruotsinkielisten pelastajien akuuttiin tarpeeseen vastataan ja

Kirjallinen kysymys KK 549/2021 vp

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta sopimuspalokuntien toimintaedellytykset turvataan sote- ja pelastustoimen uudistuksen jälkeisessä maailmassa?

Helsingissä 11.10.2021

Kari Tolvanen kok
Mari-Leena Talvitie kok
Ville Kaunisto kok
Pauli Kiuru kok
Pihla Keto-Huovinen kok
Marko Kilpi kok
Heikki Vestman kok
Mia Laiho kok
Jukka Kopra kok
Sinuhe Wallinheimo kok
Sanni Grahni-Laasonen kok
Matias Marttinen kok
Paula Risikko kok
Kalle Jokinen kok
Jari Kinnunen kok
Ilkka Kanerva kok